

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 26 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Ur r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Morby ¹⁴

Gdańsk

5. Wileńska Bmg. AK

Piotr Miwiński
1 PN
Gdańsk

Zieleni Żołnierze
ps. „Orlik”

U: 1600/25383om.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

..... Zieleni Zdzisław

..... T:K:1600/2538 Pom.

..... Gdańsk 5. Wileńska
..... Bryg. AK

I./1. Relacja k. 3 s. —

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące delatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 2 s. 1-2

III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5. Inne

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne : k. 1

VI. Fotografie *białe i kolorowe*

11. Materiały uzupełniające relacje -
- Wielki Łobosław

1. art. „Łobosław Wielki „Orlik”, [w:] Kijowski J.,
Za świętą sprawę, 1947, Gdańsk GOM,
s. 59-60, kserokop.

k. 2 o. 1-2

Winiński Piotr, Za świętą sprawę, 19 ul. Górną
2018

ZDZISŁAW ZIELEŃ „ORLIK”

Urodził się 12 VI 1926 w Wilnie, jako syn Aleksandra i Aleksandry z Piaseckich. Przed wojną ukończył szkołę powszechną i działał aktywnie w harcerstwie. Pod okupacją sowiecką uczył się w gimnazjum, nie zrywając kontaktów ze środowiskiem harcerskim. W 1941 r. przystąpił do wileńskich Szarych Szeregów.

We wrześniu 1942 r. został zaprzysiężony jako żołnierz Armii Krajowej, wchodząc w skład Dzielnicy „D” Garnizonu Konspiracyjnego Miasta Wilna, dowodzonej przez kpt. Józefa Grzesiaka „Czarnego”, legendę wileńskiego harcerstwa. Służył w plutonie kadrowym Szarych Szeregów pod dowództwem ppor. Mieczysława Zajewskiego „Turbacza”. Zajmował się sabotażem, kolportażem czasopism konspiracyjnych oraz wywiadem. Ukończył w Wilnie kurs młodszych dowódców Armii Krajowej. 16 VI 1944 r. wraz z całym plutonem wszedł w skład 3. Wileńskiej Brygady AK por. Gracjana Fróga „Szczerbca”, gdzie odbywał staż bojowy. Walczył w 2. plutonie „Turbacza” 3. kompanii ppor. Jana Kasprzyckiego „Joego”. Za udział w akcji „Ostra Brama” został odznaczony Krzyżem Walecznych. Szlak bojowy zakończył 17 VII 1944 r., kiedy zgrupowane jednostki Armii Krajowej zostały podstępnie rozbrojone przez Sowieców. Uniknął niewoli i przedostał się do Wilna, gdzie się ukrywał.

8 I 1945 r. wstąpił do oddziału partyzanckiego kpt. Jerzego Bronikowskiego „Jana Czarnego”, walczącego w obronie polskiej ludności z Sowiecami w pow. wileńsko-trockim. Po demobilizacji oddziału wrócił do Wilna, skąd 30 V 1945 r. wyjechał razem z matką transportem „repatriacyjnym” (tak nazywano wysiedlanie polskiej ludności) za kordon graniczny. Jego ojciec w 1945 r. został aresztowany przez NKWD i zmarł w więzieniu w Dzierżyńsku. Zielen po krótkim pobycie w Łodzi, Bydgoszcy i Lublinie osiadł w Gdańsku, gdzie podjął dalszą naukę.

W styczniu 1946 r. wraz z kilkoma innymi kolegami z 3. Wileńskiej Brygady AK „Szczerbca” nawiązał kontakt z konspiracją wileńską i (→) mjr. Zygmuntem Szendzielarzem „Łupaszka”, wchodząc od tego momentu w skład stałych współpracowników 5. Wileńskiej Brygady AK. W marcu rozpoczął działalność w patrolu dywersyjnym na Pomorzu. Na początku lipca 1946 r. wraz z (→) sierż. Robertem Nakwas-Pugaczewskim „Okoniem”, (→) plut. Henrykiem Urbanowiczem „Zabawą”, Marianem Odyn-Janekowskim „Markiem” i Henrykiem Wojczyńskim „Mercedesem” dołączył do szwadronu (→) sierż. Olgierda Christy „Leszka”, operującego w Borach Tucholskich. 21 lipca wziął udział w potyczce z grupą operacyjną Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego

2

w pobliżu stacji kolejowej Lipowa Tucholska. Był szeregowym żołnierzem szwadronu, uczestniczył we wszystkich jego marszach i akcjach dywersyjnych.

Oddział opuścił wraz z Odyn-Jankowskim „Markiem” około 18 sierpnia w celu zdobycia dodatkowych środków dla działalności partyzanckiej i nawiązania kontaktu z odbywającym rekonwalescencję w Łodzi dowódcą szwadronu por. Christą „Leszkiem”. Następnie na własną prośbę został zwolniony ze służby przez „Leszka”.

Osiadł w Gdańsku, gdzie rozpoczął naukę w liceum ogólnokształcącym. W latach 1946–1948 nadal utrzymywał kontakt z konspiracją wileńską. Był członkiem tzw. grupy młodzieżowej Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej, grupy przyjaciół-harcerczy, pragnącej odtworzyć niezależne harcerstwo

Nauki nie ukończył, gdyż 8 VII 1948 r. został aresztowany przez funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Gdańsku, mimo wcześniejszego ujawnienia. Przeszedł ciężkie śledztwo. Został skazany wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego (WSR) w Gdańsku 27 X 1949 r. na łączną karę dwunastu lat więzienia, utratę na pięć lat publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz przepadek mienia. Trzykrotne prośby matki o ulaskawienie syna zostały odrzucone. Najwyższy Sąd Wojskowy postanowieniem z dnia 6 IV 1950 r. utrzymał wyrok w mocy. 28 III 1954 r. gdański WSR zwolnił go warunkowo z odbycia reszty kary. Na wolność wyszedł jednak dopiero 2 IV 1955 r. Nadal pozostawał pod obserwacją służb specjalnych. Do końca lat sześćdziesiątych sprawdzany był w czasie wizyt zagranicznych delegacji i przełomów społeczno-politycznych przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa.

Po wyjściu z więzienia rozpoczął naukę w Technikum Budowlanym w Gdańsku, które ukończył w 1959 r., zdając egzamin dojrzałości. W 1955 r. rozpoczął pracę jako majster w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Wodno-Kanalizacyjnym, następnie do emerytury w 1981 r. pracował jako inspektor nadzoru w różnych przedsiębiorstwach gdańskich i w spółdzielczości mieszkaniowej.

Od 1958 r. mieszkał u niego jego dowódca i przyjaciel z partyzantki z Borów Tucholskich, Robert Nakwas-Pugaczewski „Okoń”. Zieleni opiekował się nim, gdy ten zapadł na ciężką chorobę na początku lat siedemdziesiątych. Nie należał do PZPR. W 1981 r. wraz z Olgierdem Christą „Leszkiem” podjął starania o ekshumację Tadeusza Urbanowicza „Moskity”, swego kolegi ze szwadronu „Leszka” w 5. Wileńskiej Brygadzie AK. Zamyśl ten udało się zrealizować dopiero po śmierci Zielenia, na początku lat dziewięćdziesiątych. Ekshumowane szczątki „Moskity” spoczęły na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku Wrzeszczu. Wspierał gdański niezależny ruch harcerski – był przewodniczącym Patronatu Rodziców i członkiem Kapituły Stopni Harcerskich Drużyny im. Prymasa S. Wyszyńskiego „Czarnej Trzynastki Maryi” przy kościele św. Elżbiety. Zmarł 27 III 1987 r. w Gdańsku. Pochowany został na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku Wrzeszczu.

19 VIII 1991 r., po staraniach żony Marty Zieleni, Wydział IV Karny Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku unieważnił wyroki wydane przez gdański Wojskowy Sąd Rejonowy i uznał, że czyny, za które został skazany, związane były z „działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego”. Odznaczony Krzyżem Walecznych, Medalem Wojska i Krzyżem Armii Krajowej.

T: N-1600/2538 Pom.

Gdańsk

Lilien' Ldaistaw

V. Party informacyjno

K. 1

Lielu' Ldsistaw
ps. , Orliki'

Pomone Gdališ.
5. Wikeis.
Brnyš. R.V.

206. J: M-204/813 Pom. Seendrielar
Lyzmunt

AM. IV. 111